

*De tucht in
de kerke Christi*

door G. H. Kersten

Voorwoord

De Lezer Heil!

De Algemene Vergadering der Gereformeerde Gemeenten in Nederland gehouden de 9e en 10e oktober 1907 te Rotterdam verkoos schrijver dezes o.m. tot visitator. In elke classe bijgestaan door de daar dienende leraar zou hij dan al onze kerken bezoeken.

Die visitatie is nu geschied. Zij deed ons, en dat is een der voordelen die zij afwierp, vele toestanden in onze gemeenten kennen, die om verbetering roepen.

Helaas! in zo menig opzicht zijn wij vreemd van een recht kerkelijk leven; ons leven is dood; we volgen gewoonten zonder ons rekenschap te vragen van onze handelingen, 't is ons genoeg dat deze of gene 't zo deed. En zó moet 't dan, en niet anders. Wij zweren bij het oude, en ziet 't ware oude wordt als wat "nieuws" weggeworpen met minachting. Och dat ons oog geopend werd, opdat wij zien mochten, hoe ver we zijn afgeweken van de regelen onzer vaders, en we Salomo's les behartigden: "Zet de oude palen niet terug, die uw vaders gemaakt hebben". (Spr. 22:28).

Met name ten opzichte van de kerkelijke tucht hebben we de oude palen verzet. In plaats van geestelijke tucht te oefenen, waagden vele van onze kerken zich aan juridische straffen. Dat bleek duidelijk bij de visitatie; dat is te menigvuldig en te helder besproken, dan dat we zulks behoeven te verzwijgen.

En 't zit er zo vast in, dat niet dan door lering onze gemeenten ingewonnen kunnen worden voor de tucht naar de leer van onze vaders; en daartoe dient ons niet tot hulpbron wat Ds. Van Dijke of Ds. Ledeboer gezegd hebben, maar wat onze Dordtse vaders besloten en schreven.

En daar nu sommigen van de ouderlingen, om in deze tot meer helderheid te komen, blijk gaven van hun lust tot onderzoek, door met aanhoudende en vriendelijke aandrang mij te nodigen een opstelletje te schrijven over de tucht, meende ik dit verzoek niet van de hand te mogen wijzen.

Moge mijn eenvoudig geschrijf door de Heere dienstbaar gesteld worden voor onze kerken, opdat zij wederkeren tot de aloude en beproefde paden, om die met vaste tred te bewandelen, en zij zo ook aan de zuivere handhaving der tucht als Kerke Christi steeds meer kenbaar worden.

Rotterdam, 1 oktober 1908

Ds. G. H. Kersten

DE TUCHT IN DE KERKE CHRISTI

Zowel voor leer als voor leven is de tucht in de Kerke Christi van het grootste belang. Beide moeten "zuiver" gehouden worden opdat we geloven mogen een "heilige" Kerk, volgens het tiende artikel van onze Apostolische Belijdenis. En juist hiertegen nu is alles gekant; niets wordt onbeproefd gelaten om én leer én leven te brengen uit de zuivere sporen van Gods getuigenis. Dat maakt de strijd voor de Kerk zolang zij in de wereld is; en door die strijd ligt de weg naar Gods eeuwige wijsheid haar gebaand, opdat zij leren zal uit hoe grote nood zij wordt verlost.

O gewis, toen de Leeuw uit Juda's stam satan de kop vermorzelde, had Hij hem en zijn rijk voor goed in datzelfde ogenblik kunnen vernietigen, en de Kerk had vrij geweest van alle strijd, vrij van alle zonde, en alle tucht was overbodig geweest. Doch zo was Gods weg niet. De diepte der wijsheid van de Eeuwige, had het bestek der zaligheid van een gevallen schepsel zo gemaakt, dat dit schepsel zolang het op de aarde vertoeft worstelen zal met de macht der hel en met het zondig kwaad in zich. Die worsteling moge bitter zijn, voor het hart, dat oprecht de zonde heeft afgezworen, het einde zal op het hoogst Gods lof verkondigen; door die strijd verkrijgt de kerk zulk een kennis en afkeer van al de ongerechtigheid en zulk een lust tot het zedelijk goed, dat zij met David zingt: "Hoe lief heb ik Uw wet! zij is mijn betrachting de ganse dag". Zij wendt zich van de zonde, niet zozeer omdat deze buiten haar bereik is gesteld, maar omdat de ervaring haar geleerd heeft, de schadelijkheid ervan.

Die ervaring is menigmaal een bittere omdat de zonde die toegang neemt tot de kerke Christi, het vlees begeren doet tegen de geest, en de geest tegen het vlees; soms voortgaat gelijk de kanker, zó dat de kerk van de bevelen van haar Koning afwijkt, en de kastijdende hand des Heeren haar treffen moet, want de Heere kan met de zonde geen gemeenschap hebben; Hij wraakt haar in het vlees. Indien, zo spreekt de vlekkeloos Heilige in Psalm 89 ... "Zijn kinderen Mijn wet verlaten, en in Mijn rechten niet wandelen; indien zij Mijn inzettingen ontheiligen en Mijn geboden niet houden, zo zal Ik hun overtredingen met de roede bezoeken en hun ongerechtigheid met plagen".

En gelijk nu Jehova tuchtigt over de zonde, wil Hij dat in de zichtbare Kerk op aarde Zijn heiligheid wordt uitgedrukt tegen alle ongerechtigheid, door het gebruik der sleutels, die Hij daartoe Zijn Sion gaf. Het bestaan van satan en zonde, en de toegang hen verleend tot de gemeente des Heeren maakt alzo de tucht noodzakelijk in Christus Kerk.

Tot de oefening van de tucht gaf de Heere Zijn Sion de macht der sleutelen. Tucht te oefenen is roeping der gehele gemeente; het ene lid neme op het ander goede acht leert Paulus in Hebr. 10:24 en in Matth. 18 spreekt Christus Zelf: "Indien uw broeder tegen u gezondigd heeft, ga heen en bestraf hem tussen u en hem alleen"; bij uitsluiting door de ban, zowel als bij wederopname, handelt dan ook de gemeente in haar geheel. Van de ganse kerk gaat dus oefening der tucht uit; zij doet dit echter op een bijzondere wijze. Voor elk geval wordt niet de gehele gemeente in beweging gebracht om te bestraffen, het Heilig Avondmaal des Heeren te verbieden of uit te sluiten met de ban; die gemeente heeft haar organen waardoor zij werkt; de ongeregelde vermaant, kastijdt; die organen noemen we ambtsdragers; en zijn van Koning Jezus Zijn Kerk geschonken, opdat Hij door hen Zijn gezag op aarde handhaaft. Versta wel.

De Heere oefent Zelf Zijn gezag; de ambtsdragers, leraars en ouderlingen, zijn slechts middel, instrument, waarvan de Koning zich bedient. En alleen daarin bestaat hun gezag, dat ze wat zij doen, op last en in naam des Heeren verrichten. *Zodra ze handelen naar eigen inzien en willekeur vervalt hun gezag; zijn ze ambtsdragers uit.*

Daarom hebben we steeds te vragen: "Wat is het bevel des Konings? Hoe wil Hij dat we handelen?" En vooral ook in de oefening der tucht is dat nodig. Helaas dit is zo menigmaal uit het oog verloren. Men vroeg niet naar des Heeren bevelen, maar deed wat men gewoon was te doen; en de gewoonte wettigde zelfs het gans verkeerde. Gewoonte was de leden, die zich misdroegen voor kortere of langere tijd te straffen, welke "straf" men dan censuur noemde, doch die eigenlijk met de kerkrechtelijke censuur niets te maken had.

Dat straffen, kleefde m.i. vooral de kerken geboren uit de actie van Ds. Ledeboer aan, als een overblijfsel uit het Hervormd Genootschap; in dat genootschap vraagt men niet naar de bevelen van Koning Jezus, maar heeft men de hals gebogen, onder de aardse koning, die de kerk wilde regeren als was zij een maatschappij; die voor haar burgerlijke wetten gaf, en juridische straf in plaats van tucht. En onze kerken wandelden lang nog op die weg. Och was men er thans van teruggekeerd! Zo gaarne nog gaat men die oude sleur, ja wat meer is men verheft die als heilig; men maakt er een beginsel van, dat kenmerkend is voor de kerk. Schreef niet eens één van de leraren zich van de gemeenschap van onze kerken te zullen onttrekken, omdat men ten opzichte van de censuur wilde wederkeren tot de leer der Vaderen? Is het niet ontzettend? Oordeelt niet Hoséa's woord (Hos. 4:6): "Dewijl gij de kennis verworpen hebt, heb Ik u ook verworpen, dat gij Mij het priesterambt niet zult bedienen".

Maar hoe sprong men dan toch wel met de censuur om?

Ik zal trachten in het kort het u te zeggen.

Was iemand in openbare overtreding van dit of dat gebod, de kerkenraad sprak over het geval, bezocht de ongehoorzame, bracht hem zijn overtreding onder het oog. En zo er dan een ootmoedig bekennen bij hem was; een zich waardig keuren van de kerkelijke straf, dan, hij kon er vast op rekenen, zes weken of drie maanden, misschien zelfs een half jaar moest hij onder de censuur. Verstreek die tijd, soms dan nog een vermaning en het was in orde; hij kon heengaan in vrede, immers zijn straf had hij voldragen!

Erger was het zo hij zijn kwaad ontkende; bij het bezoek van de kerkenraad die tegenstond; "de censuur weigerde"; met zulk een lid was men eenvoudig verlegen, en er zat niets anders op dan zich van hem te ontdoen; hij werd in vele gevallen geschrapt, en daarmee aan zijn lot overgegeven.

Dat dit laatste geen "tucht" zelfs mag genoemd behoeft niet gezegd. De tucht stelt behoudenis ten doel; hier wordt verdorven. Niet één kerkenraad heeft het recht noch de macht een lid te "schrappen"; niet één lid mag zich anderzijds onttrekken van de kerk, al geschiedt zulks in onze dagen, door de scheuring der kerk. De gemeente des Heeren is geen vereniging.

En dat censureren voor bepaalde tijd als strafoefening is een misvatting van de macht der kerk. Haar macht is onderscheiden van die der overheid. De overheid is Gods dienaar; zij draagt het zwaard, en dat niet vergeefs; zij straft aan den lijve, omdat de misdadiger het recht schond. "Doch alzo zal het onder u niet zijn" (Matth. 20:25-28). De kerk heeft geen zwaard; zij straft niet; zij tuchtigt, zoekende tot boete en berouw te brengen, met alle middelen, die haar ten dienste staan, zelfs met de ban.

En waar dat berouw gevonden wordt, en zich uit, gelijk het rechte berouw zich altijd uiten zal, in belijden en laten van de zonde, daar heeft de tucht haar doel bereikt en houdt ze op. Is er nu zulk een belijdenis van het eerste ogenblik dat de kerk met de overtreder in aanraking komt, dan is haar werk te vergeven en niet te straffen. En juist dáár ligt de fout van dat censureren voor bepaalde tijd; 't is een straffen; een doen gelijk een rechter, waarvan in de kerk nooit heilzame vrucht kan verwacht. De gecensureerde komt niet tot verootmoediging, maar gevoelt zich als zijn "straf" doordragen is, geheel vrij, als had hij nimmer iets misdaan. Zelfs is ons een geval bekend met een lid, dat verschil kreeg met de kerkenraad van zijn gemeente over de tijd, waarop de gestelde termijn verstreken was. Menende een week te lang onder de censuur gestaan te hebben beklagde hij zich hierover, om eindelijk zich geheel van de kerk te onttrekken. Toont nu dat zich beklagen niet genoegzaam, dat boetvaardigheid door zo met dat lid te handelen niet verkregen was? En dat lag niet alleen aan de persoon, maar meest aan de handeling der kerk met hem. De tucht ontaardt door deze handeling, haar karakter wordt er door verloochend. Te meer wanneer dan nog alle vermaning vóór als ná het plaatsen onder de censuur, ontbreekt. Wat helaas zo dikwijls het geval is.

De kerkelijke tucht is anders; zij is geneesmiddel, aangewend tot herstel, hoe scherp het ook wezen mag. Zo spreekt Calvijn er over in zijn Institutie. "De disciplijn" (zo zegt deze reformator), "is ghelijck een toom om door deselve te weerhouden en te temmen, die ghene die tegen de leere van Christus woeden en rasen: of ghelijck een spoor en prickel om daardoor wakker te maken degene die niet seer gewilligh en zijn: somtijds ook ghelijck een Vaderlicke geessel om daarmede goedertierlick en volgens de sachtmoedigheyt van Christus Geest, te kastijden de gene, die swaerlick ghesondigt hebben". (Institutie IV, 12, 1 blz. 717).

De scherpste behandeling beoogt alleen het behoud van hem, die zich zulk een behandeling nodig maakte. Pedagogisch van aard, kent de tucht haar trappen en schrijdt ze langzaam voort, daartoe tegelijk de zekerheid gevend dat geen onschuldige uit het midden wordt weggedaan.

Tot handhaving der tucht is geheel de gemeente geroepen. Paulus bevel "Hebt acht op elkaar" geldt ieder lid, en eerst als zulk opzicht ongenoegzaam blijkt, of wanneer de overtreding geheel de gemeente in beroering heeft gebracht, is het tijd, dat de ambtsdrager, bekleed met koninklijk gezag, ingrijpt. Onze Dordtse Kerkenordening leert ons dat naar Gods Woord; en opdat we aan de ene zijde ons niet te haastig tot de kerkenraad zouden begeven, noch aan de andere zijde het ambt verloochenen door zelf te doen wat de kerkenraad behoort te doen, geven onze Vaders van 1619 de gevallen aan. Zij spreken van heimelijke en openbare zonden.

Niet, en versta dat wel, dat de kerk zich arbeid te geven heeft, om het verborgene op te speuren, om "ten uiterste te doorzoeken wat te doorzoeken is, zelfs het binnenste eens mans en het diepe hart". Verre van dat. Alleen Rome heeft zulk een inquisitie, berucht uit vorige dagen. Verborgen noemden onze vaders zulke zonden, die in tegenwoordigheid van slechts een enkel lid der gemeente begaan worden; waarvan niemand iets weet dan alleen dat lid, die dus geen openbare ergernis verwekt hebben. Nooit heeft de kerk zich gedragen als een speurhond; alleen wat in woord of daad, in leer of leven als zondig naar buiten treedt valt onder het bereik der tucht. Maar dat ook geheel. Men zal nimmer lichtvaardig over het kwaad heen stappen, want dan eet het

voort, gelijk de kanker. Zondag 31 van onze catechismus eist dan ook uitdrukkelijk, dat "achtereenvolgens het bevel Christi, degenen, die onder den Christelijken naam onchristelijke leer of leven voeren, dengenen die van de gemeente daartoe verordineerd zijn, aangebracht worden". En de art. 29-31 der Geloofsbelijdenis drukken het ons eveneens op het hart, dat de tucht zowel over leer als leven gaat, terwijl ook de kerkenordening van 1619 in art. 72 in diezelfde zin spreekt.

Niemand dus dekt zijn dwaling in de leer, met een vrome wandel: De kerk eist van haar leden meer dan dat ze niet stelen, of moorden; niet vloeken of de zondag ontheiligen; zij is niet tevreden met een trouwe kerkgang, maar vordert rechtzinnigheid in de leer. De krasse maatregel tegen de remonstranten bewijzen genoeg, dat Dordt met de leer niet spelen liet. En wederom een belijdenis, die slechts in woorden bestaat heeft geen kracht; de boom moet aan de vrucht gekend, het leven de leer bezegelen. De verkondiging van Gods Woord als de eerste sleutel van het hemelrijk waarover we hier nu niet handelen, betuigt een iegelijk bij wie dat niet zo is, dat de toom Gods en de eeuwige verdoemenis op hem ligt zolang hij zich niet bekeert"; en de ban snijdt het verkeerde geheel uit.

In dat "uitsnijden" zij men echter voorzichtig. Worden we geroepen de tweede sleutel tot uitbanning te gebruiken, we geven er acht op, hoe Christus die gebruikt wil hebben, opdat we ons niet vergrijpen aan 's Konings ordinantie.

En om het rechte gebruik te kennen, onderscheiden we heimelijke en openbare zonden.

1.

Eerst komen we dan tot de behandeling der **heimelijke zonden**, waarover art. 72-74 van de kerkorde spreken. Daar lezen we:

Art. 72. *Wanneer dan iemand tegen de zuiverheid der leer, of vromigheid des wandels zondigt: zoverre als het heimelijk is, en geen openbare ergernis gegeven heeft, zo zal de regel onderhouden worden, welke Christus duidelijk voorschrijft in Matthéüs 18.*

Art. 73. *De heimelijke zonden, waarvan de zondaar bij een, en in het bijzonder, of voor twee of drie getuigen vermaand zijnde, berouw heeft, zullen voor den kerkenraad niet gebracht worden.*

Art. 74. *Zo iemand van een heimelijke zonde van twee of drie personen in liefde vermaand zijnde, geen gehoor geeft, of anderszins een openbare zonde bedreven heeft, zal zulks de kerkenraad aangegeven worden.*

Het geheel van deze artikelen is gebouwd op het woord des Heeren: "Maar indien uw broeder tegen u gezondigd heeft, ga heen en bestraf hem tussen u en hem alleen; indien hij u hoort, zo hebt gij uw broeder gewonnen. Maar indien hij u niet hoort, zo neem nog één of twee met u; opdat in de mond van twee of drie getuigen alle woord besta en indien hij dezelve geen gehoor geeft, zo zegt het de gemeente" (Matth. 18:15-17a). Dat woord is duidelijk. U mag een heimelijke zonde, u van een ander lid der gemeente bekend, niet aan anderen vertellen; dat is achterklap en maakt u zelf schuldig. Maar u moet de zondaar vermanen met de geest der zachtmoedigheid opdat hij afsta van zijn kwaad. Hoort hij naar uw herhaalde vermaningen; u hebt hem gewonnen uit de ongerechtigheid: anders was hij misschien verzonken in de zonde. Doch hoort hij naar u niet; volhardt hij in zijn kwaad, vertrouw dan pas wat u weet van hem één of twee leden der gemeente toe, die zwijgen hebben geleerd, opdat u met hen de ongehoorzame overreden moogt. En eerst als hij dan nog geen gehoor geeft, als al uw pogen vruchteloos blijft, zegt het dan de gemeente. Niet zo, dat ge het tegen

ieder lid uitbazuint, maar ge klaagt de misdaad en de volharding bij de kerkenraad. De kerkenraad is ambtshalve geroepen in naam van Koning Jezus over Zijn erfdeel wacht te houden; daartoe heeft die raad ook macht ontvangen; door hem tuchtigt de gemeente de ongeregelde. En als het ambt aller gelovigen zijn roeping heeft vervuld, neemt de kerkenraad de tuchtzaak over. Dat de opzieners daarop letten. Ze hebben hen, die deze regel niet volgden, en reeds bij hen tegen een ander lid een aanklacht indienden, te vermanen naar het Woord Gods te handelen opdat de aanklagers niet schuldig uitgaan. In geen geval is de kerkenraad als dan geroepen op de aanklacht in te gaan; eerst beproeve het gemeentelid zijn krachten; de tucht is zaak der gemeente; zo luidt het bevel des Heeren en alleen als we daarnaar handelen is er heil te verwachten. Eerst als iemand van de heimelijke zonde van twee of drie personen in liefde vermaand zijnde, geen gehoor geeft, of anderszins een openbare zonde bedreven heeft, zal zulks op de kerkenraad gebracht worden".

De kerkenraad begint met vermanen, niet met censureren; hij tracht de weerspannige te overreden van zijn kwaad. Dat vermanen reeds is een handeling van het ambt, die kracht doet hetzij tot opening, hetzij tot sluiting van het koninkrijk der hemelen. Ziet de kerkenraad zijn vermaning met vrucht bekroond, valt de zondaar in, bekennd zijn schuld, dan is er van censuur geen sprake. Het Woord des Heeren uit Matth. 18 leert ons immers dat bij schuldbelijdenis het misdrijf is verzoend. Het is zo geheel anders dan bij de aardse rechter; bekent de schuldige dáár, zijn vonnis is getekend. Doch de kerke Christi, heeft in haar daden haar prediking te bekrachtigen, "dat bij de Heere vergeving is, opdat Hij gevreesd wordt"; en daarom houdt bij belijdenis de tuchting op. Dat iemand de moed heeft, daarna nog te straffen toont, dat hij geen oog heeft voor eigen doemwaardigheid, of zich niet verplaatsen kan in de toestand van hem, met wie hij heeft te handelen. Was dit zo, hij zou uitroepen: "Zo Gij Heere de ongerechtigheid gadeslaat, Heere wie zal bestaan?"; hij zou zijn schuldenaren vergeven gelijk hem vergeven is; en hoe is dat anders geschied, dan op belijdenis? Welnu dat hij dan ook de belijder zijn misdaad niet straft maar kwijtscheldt.

Alleen moet men er acht op geven of het een rechte belijdenis is, de schuldige moet waarlijk schuldenaar zijn. Art. 75 der kerkorde wijst daarop met nadruk. Dat art. behandelt de openbare zonden en luidt:

"Van al zulke zonden, die van haar nature wege openbaar, of door verachting der kerkelijke vermaningen in het openbaar gekomen zijn, zal de verzoening (wanneer men zekere tekenen der boetvaardigheid ziet) openbaarlijk geschieden door het oordeel des kerkenraads".

Er moeten zekere tekenen van boetvaardigheid gezien worden; tekenen, waarop men aan kan; die het vaste bewijs zijn, dat de overtreder van harte leed gevoelt. Niet dat de kerk oordeelt of deze een zaligmakende belijdenis is; dat blijft voor de persoon zelf; doch zij vergt een oprecht belijden van de begane zonde; een schaamte over het feit, waardoor de eer Gods en die der gemeente zou weggedragen zijn, of reeds weggedragen is. Zulk een belijdenis alleen heeft de raad der kerk te aanvaarden; alleen op zulk een bekentenis te vergeven. Wordt dit goed verstaan, we zullen overtuigd zijn, dat de beschuldiging vals is, als zouden de leden spotten met zulk een censuur, en al was het beter nog voor een bepaalde tijd de straffen. Wanneer de kerkenraad niet spot, maar met heilige ernst zijn roeping betracht, zal het betrokken lid gevoelen, dat er kracht van de vermaningen uitgaat, en met halfslachtige bekentenis achterwege blijven.

Dat toch de opzieners niet verslappen. Helaas in zoveel plaatsen spaart men het volk; hier uit gunst, daar om geld, ginds om andere reden, en men beseft het kwaad daardoor begaan niet. Waar we de tucht verwaarlozen bereiden we de gemeente de ondergang. Zal Gods kerk niet ontheiligd worden, zal de bediening van het Woord zuiver blijven en geen ongerechte het sacrament verderven en Gods toom over de gemeente verwekken dan is het eis met de geest der zachtmoedigheid maar ook met heilige ernst zonder ophouden de tucht te handhaven.

De beschouwing der rechte belijdenis, heeft ons echter reeds gebracht tot de behandeling der openbare zonden. Immers daarover spreekt art. 75! Dat we dan daarop nu de aandacht vestigen.

2.

Openbare zonden zijn zulke zonden, "die van haar nature wege openbaar of door verachting der kerkelijke vermaningen in het openbaar gekomen zijn". Tweeërlei dus: van haar nature wege openbaar geworden, als diefstal, hoererij, openbare dronkenschap, enz.; of door verachting der kerkelijke vermaningen. De zonde, die in tegenwoordigheid van slechts een enkel lid bedreven is, wordt openbaar wanneer de dader zich eerst tegen de vermaningen van dat lid verzet, en ook later die van de kerkenraad veracht. Hij zelf is door zijn verharding de schuld ervan, dat het heimelijke kwaad openbaar geworden is. Met zulke openbare zonden heeft de kerk anders te handelen; daarvoor geldt de regel uit Matth. 18 niet. Hier moet geen verborgen maar een openbare verzoening plaatsvinden; "van al zulke zonden, zal de verzoening openbaarlijk geschieden", oordeelt art. 75. Verborgen zonden moeten in het verborgen, openbare zonden in het openbaar beleden worden, zegt Smytegelt. Wanneer de gehele gemeente ergernis gegeven is, moet voor die gehele gemeente schuld beleden; niet voor de kerkenraad alleen, maar in het openbaar bij de godsdienstoefening; hetzij dan dat het lid zelf opstaat en bekent, hetzij dat de kerkenraad uit zijn naam de belijdenis in de gemeente afgeeft; doch dit staat vast, in het openbaar moet de verzoening geschieden van alle openbare zonden, zonder onderscheid. Dat openbaar belijden is tegelijk een proef of de belijdenis voor de kerkenraad gedaan recht is; of de schuldige verootmoedigd is, dan of hij slechts bekent omdat ontkennen niet meer gaat. Hij toch, die in waarheid overtuigd is van zijn ongerechtigheid, zal voor God en mensen invallen; hij is gedrongen tot belijden en zou zijn misdaad uitroepen al was het tot het gedierte des velds. Heeft niet David in zijn Psalmen openbaar zijn ongerechtigheid bekend? Heeft die Godsman niet uitgeroepen: "Toen ik zweeg, werden mijne beenderen verouderd, in mijn brullen de ganse dag". En immers dat is de ervaring van alle oprechten. Doch anders is het met hem, die de rechte overtuiging van zijn zonde mist; die, nu ja, noodgedwongen in het verborgen zal bekennen, maar twisten tegen een openbaar belijden. Er schuilt in zijn hart een bedekken van zijn zonde, en de waarheid zegt van hem: "Die man zal niet voorspoedig zijn". Onze vaders geven ons dus de middelen in de hand, om te toetsen, of de tekenen van berouw zeker zijn en die deze toets niet kunnen doorstaan, doen geen oprechte belijdenis en kunnen van de gemeente geen vergeving ontvangen.

Nu heeft de kerkenraad in elk concreet geval uit te maken, of een zonde heimelijk dan wel openbaar is; en dat kan soms moeilijk zijn. Doch staat dat eenmaal vast, dan heeft die raad slechts de gegeven regel te volgen: *openbare zonden openbaar te belijden, heimelijke zonden in het verborgene*. Paulus straft Petrus niet in het geheim, maar wederstond hem in aller tegenwoordigheid omdat hij te bestraffen was (Gal. 2:14) en in 1 Tim. 5:20 lezen we: "Die zondigen, bestraf in tegenwoordigheid van allen, opdat

ook de anderen vrees mogen hebben". Van groot proest is dus de openbare bestraffing en belijdenis; zij geeft anderen vrees én weerhoudt alzo van de zonde. Wat men dan ook tegen deze regel inbrengt, we houden daaraan vast op grond van Gods Woord en de bepalingen onzer vaders. Zijn er zekere tekenen van boetvaardigheid, is er een hartelijk belijden, overeenkomstig de misdaad, dan zij de kerk vergevensgezind. Let wel; we mogen niet te ver gaan. De kerk mag niet te diep ingrijpen; zij mag geen mate van vernedering vorderen, waardoor de persoon zou afgestoten worden. De tekenen moeten oprecht, zeker zijn; doch dan stelt men zich ook met tekenen tevreden. De vermaningen van de kerkenraad kunnen veel invloed hebben op de ongehoorzame; opdat hij tot boetvaardigheid komt. Daarom mag de opziener nimmer verzuimen met ernst menigmaal de verkeerde zijn kwaad onder het oog te brengen. Vooral in kleine gemeenten is daartoe gelegenheid, meer nog dan in grote. Onze dorpskerken hebben in menig opzicht wat voor hij de steden!

Wordt echter de vermaning van de kerkenraad verworpen, gaat de vermaande door in zijn ongerechtigheid, of ook weigert hij beslist alle belijdenis, al zegt hij voor een spanne tijds de zonde vaarwel dan censureert de kerkenraad de overtreder, opdat daardoor in diens hart vernedering kome; en niet, nog eens zij het gezegd, om hem te straffen, want God stelde in de kerk niemand tot rechter aan.

Over de censuur zelf handelen art. 76 en 77 der Dordtse Kerkenorde, waarvan we nu spreken. In art. 76 staat:

"Zoo wie hardnekkiglijk de vermaning des kerkenraads verwerpt, en desgelijks wie eene openbare of anderszins eene grove zonde gedaan heeft, zal van het Avondmaal des Heeren afgehouden worden. En indien hij, afgehouden zijnde na verscheidene vermaningen geen tekenen van boetvaardigheid bewijst, zoo zal ten laatste tot de uiterste remedie, namelijk de afsnijding komen, volgens de forme naar den Woorde Gods daartoe gesteld. Doch zal niemand afgesneden worden dan met voorgaand advies der classe".

Men houdt hem, die een grove zonde bedreven heeft, van het Avondmaal des Heeren. Dat kan zelfs nodig zijn na openbare schuldbelijdenis; doch dan niet als akte van discipline. Het is dan een maatregel om te voorkomen dat de tedere harten van de kleingelovigen geërgerd worden. Ze zouden terug kunnen blijven als zulk een, die kort geleden een ergerlijke zonde bedreef, ten Avondmaal ging, ook al is de schuldige zijn ongerechtigheid verzoend. Verwonderden de dochters van Jeruzalem zich niet over de zwarte Bruid! En opdat geen der kleinen geërgerd wordt, weert men soms ook na belijdenis. Deze maatregel heet wel **"stille censuur"**, doch staat eigenlijk met de censuur als tuchtmiddel niet in verband.

Die censuur is de uitsluiting uit de gemeente. Het is waar, een gecensureerde is nog lid en als lid moet hij dan ook behandeld; doch eigenlijk is hij die gecensureerd werd van het gebruik van de rechten van het lidmaatschap uitgesloten. Vandaar dat hij afgehouden wordt van het Heilig Avondmaal; dat hij geen toegang heeft tot de ledenvergaderingen; geen stem mag uitbrengen bij verkiezingen, enz. Evenwel is hij nog lid, zolang hij met de ban niet is afgesneden. Die aanvankelijke uitsluiting dient, om hem te doen gevoelen, wat het zeggen wil, zo hij eens geheel buiten staat, en voor de gemeente is als een heiden of tollenaar.

Het is daarom geheel af te keuren wat één onzer gemeenten schreef in haar bepalingen betreffende inrichting en bestuur (Deze bepalingen behoren alleen te zijn de Dordtsche Kerkenordening) vastgesteld en de regering bekend gemaakt ten einde de

bij de grondwet gewaarborgde bescherming te verkrijgen: "Het lidmaatschap van de gemeente wordt verloren als een lid door de kerkenraad onder kerkelijke censuur is gesteld".

Een gecensureerd lid, is nog lid; was dat niet zo, zijn zaad had geen recht meer op de doop; nu echter wel al kan dat ouderlid er niet mee voor de doop verschijnen. Bij aanvang slechts is de gecensureerde uitgesloten. Hierbij blijft het echter niet. Op de ingeslagen weg moet, met langzame, doch vaste tred worden voortgegaan. Doet de schuldige alle boetvaardigheid verre van zich, dan gaat de kerkenraad door tot de ban toe. Dit moet steeds ingezien. Eer men censureert dient het wel overwogen, of men in uiterste instantie, een lid om dit of dat kwaad met de ban durft afsnijden. Mist men daartoe alle moed, men zij voorzichtig met de censuur; want eens gecensureerd ligt het op de kerkenraad gedurig te vermanen, en "indien hij (het lid) na verscheidene vermaningen geen tekenen van boetvaardigheid bewijst, zo zal men ten laatste tot de uiterste remedie, namelijk de afsnijding komen". Zo spreekt art. 76.

Ge ziet het dus, er is geen opheffing van de censuur na drie of zes maanden. De kerkelijke tucht kent geen tijdsbepaling; zij loopt tot de boetvaardigheid van de zondaar. En wordt die niet bewezen, dan trekt zij door, wordt ze scherper, steeds om tot boetvaardigheid te brengen. En zijn de ambtsdragers zich bewust, op bevel van de Koning aldus te hebben gehandeld, zij zullen vervrijmoedigd worden in het vervullen van hun roeping, die leidt tot afsnijding.

Echter komt men niet op één dag daartoe. De kerkenraad is geroepen tot verscheidene vermaningen; alleen "indien hij na verscheidene vermaningen geen teken der boetvaardigheid bewijst, zo zal men tot de uiterste remedie komen, namelijk de afsnijding volgens de forme naar het Woord Gods daartoe gesteld". Eerst moet dan de classe geraadpleegd; en is die ook overtuigd dat het uiterste beproefd is, dan snijdt men zo een, als een rot lid van de gemeente. Let wel! Ge schraapt niet als lid; ge snijdt af, "volgens de forme naar het Woord Gods daartoe gesteld"; die' forme is het "formulier van de ban, of der afsnijding van de gemeente" en staat achter in uw kerkboek. Lees dat formulier eens met aandacht.

"Aleer men tot de afsnijding komt" (zo luidt het in art. 77) "zal men de hardnekkigheid des zondaars der gemeente openbaar te kennen geven, de zonden verklarende, mitsgaders de naarstigheid aan hem bewezen in 't bestraffen, afhouden van het Heilig Avondmaal, en menigvuldige vermaningen; en zal de gemeente vermaand worden hem aan te spreken en voor hem te bidden. Zoodanige vermaningen zullen er drie geschieden. In de eerste zal de zondaar niet genoemd worden, opdat hij eenigszins worde verschoond. In de tweede zal "met advies der classe" zijn naam uitgedrukt worden. In de derde zal men de gemeente te kennen geven, dat men hem (tenzij dat hij zich bekeere) van de gemeenschap der kerk uitsluiten zal, opdat zijne afsnijding, zoo hij hardnekkig blijft, met stilzwijgende bewilliging der kerk geschiede. De tijd tusschen de vermaningen zal aan 't oordeel des kerkenraads staan."

Hoewel hij, die onder de behandeling van de kerkenraad gekomen is, de gemeente niet onbekend is, omdat zijn zonde openbaar is, en hij die ook in het openbaar te belijden heeft, toch heeft het verzwijgen van zijn naam iets verzachtends. Als bij de tweede vermaning zijn naam openlijk van de preekstoel genoemd wordt, zal hij zich eerder verlegen gevoelen voor de ganse gemeente. Klimt hij echter ook hier weer over, dan nog één keer zal hij vermaand; gelijk met de gemeente opdat zij hem aanspreekt, zonder met hem gemeenschap te houden; en voor hem bidt, opdat als één lid lijdt, zij mee lijdt. Baat ook dat niet dan is slechts één middel overgebleven: de afsnijding met

de ban. De tijd tussen de vermaningen is aan het oordeel van de kerkenraad overgelaten. Hij bepaalt die voor elk bijzonder geval; alleen maar, hij handelt niet overhaast; doch zij in zijn consciëntie ten volle verzekerd het uiterste beproefd te hebben, eer hij komt tot de excommunicatie, waarover we nu nog een woord spreken.

Van **de christelijke ban** lezen we behalve in onze kerkenordening in art. 32 van onze geloofsbelijdenis; en zondag 31 van onze Catechismus. Hij is een uitsluiting uit de gemeenschap en van de voorrechten der Kerke Christi. Een uitsluiting, die waarde heeft bij God, gelijk 't geheel der tuchtigende daden van de kerk. De Heere houdt rekening met de handeling der trouwe wachters op Sions muren. Al vertrappt hij, die eens zwoer met een dure eed voor Jehovah en Zijn gemeente, zich aan de christelijke strafte onderwerpen, alle vermaningen; al maakt hij verdere behandeling onmogelijk, door zich af te scheuren van de kerk, de Heere zoekt zijn kwaad en bij God is hij een gecensureerde, wiens ware rust der consciëntie weggenomen wordt. Daarin ligt de kracht van de kerkelijke tucht. Zij is een geestelijke, geen lichamelijke kastijding. Aan den lijve vermag geen ambtsdrager in de kerk des Heeren meer te straffen.

Daar hebt ge weer iets, dat ons het verschil doet kennen tussen de apostelen en de huidige opzieners. Het apostelambt was extra ordinair; en dat ambt had buitengewone macht. Met die macht, gaf Paulus de satan over hem, die ergerlijk wandelde. Twee plaatsen in Gods Woord hebben daarop betrekking; over beide een kort woord; die plaatsen zijn 1 Kor. 5:5 en 1 Tim 1:20.

In Korinthes' gemeente was een bloedschuldige; hij had zijn stiefmoeder genomen. En de gemeente in plaats van zo iemand uit te sluiten, droeg hem. Hierover bestrafte Paulus de Korintheërs, en hij besluit met zijn apostolische macht "om met de kracht van onze Heere Jezus een zodanig mens de satan over te leveren tot verderf van het vlees, opdat de geest behouden moge worden in de dag van den Heere Jezus". Die ontzettende machtshandeling van de apostel had dus niets anders ten doel dan het behoud des geestes; alleen het lichaam wordt satan overgeleverd.

Dat is meer dan met de ban afsnijden; dat komt nog duidelijker uit in 1 Tim. 1:20. Hymeneus en Alexander lasterden. Om hun mond te snoeren geeft Paulus hen aan de satan over. Het zou hun mond niet gestopt hebben, al werden ze buiten de gemeente gesloten; ook dáár konden ze lasteren. Doch nu ze aan de satan overgegeven worden tot verderf van het vlees heeft hun lastering een einde. Die overgave aan satan houdt een lichamelijke straf in, tot welker toediening satan het middel is.

Dikwijls komt de vorst der duisternis in Gods Woord voor als machthebbende om met natuurlijke kwalen te slaan. Hij is het instrument in Gods hand, om Job te beproeven, wanneer deze met melaatsheid geslagen wordt. De Heere Jezus zegt ook, dat hij het is, die een dochter Abrahams reeds achttien jaar gebonden had, welke Hij op de sabbatdag geraas (Luc. 13:16). En Paulus zelf schrijft de doorn in zijn vlees, waarvan God Zich bedient, opdat hij zich niet zou verheffen, toe, aan de engel des satans (2 Kor. 12:7). Satan is een moordenaar van den beginne (Joh. 8:44) hij heeft het geweld des doods (Petrus 2:14; Godet. Kommenlaar op Paulus' eerste brief aan de Korintheërs, blz. 236.).

En hem nu gaf Paulus de hoereerder en lasteraar over, opdat door de lichamelijke kastijding van de duivel, de lust tot hoererij werd gedood en de lastertaal op de lippen bestierf. Het lijden van het vlees is in Gods hand middel om de vleselijke verdorvenheden te doden; en die doding alleen is het doel van de apostel, dan zal de geest behouden worden.

Tot die overgave aan satan had Paulus ambtshalve macht. Zijn ambt stond hoger, dan dat waardoor Christus nu Zijn kerk regeert. De huidige ambtsdrager geeft niet aan de satan over, maar kastijdt geestelijker wijze; en zijn tuchting is het scherpst in de christelijke ban, waardoor hij de ongerechte zet buiten de gemeenschap der kerke Christi. Deze onttrekt zich van hem; hij zij haar een heiden en tollenaar. Zij mag met hem geen gemeenschap houden, namelijk zolang hij in zijn zonde volhardt. Die bepaling moet er bij. De ban is geen onherroepelijke uitsluiting; altijd nog laat hij de zondaar de mogelijkheid van wederkeer. Want deze leeft nog in de mogelijkheid der bekering, en zo hij zich van harte bekeert, ontsluit zich de kerk om hem op te nemen in haar schoot. De catechismus immers zegt in vr. 85, *dat zulke bannelingen wederom als lidmaten van Christus en Zijn gemeente aangenomen worden, zo wanneer zij waarachtige betering beloven en bewijzen*. En sterker nog spreekt het feit dat achter het formulier van de ban gevoegd is het formulier tot wederopneming. Altegaar bewijzen er voor dat het zuivere karakter van de tucht is de zondaar te behouden, zelfs tot in haar laatste daad.

Beware de Heere ons in Zijn kracht voor zulk een wettige uitsluiting uit Zijn gemeente; behoede Hij Zijn kerk ons toezicht vertrouwd, opdat wij als ambtsdragers nimmer tot de ban behoeven voort te varen; maar ook geve Hij ons vrijmoedigheid, om wanneer we daartoe geroepen worden, in Zijn naam om Zijn gemeentewil alle ban uit het midden der Heilige vergadering te doen, opdat tot haar welzijn in onze gemeenten steeds kennelijk ervaren wordt: ***"Deze berg heeft God begeerd tot Zijn woning; ook zal er de Heere wonen in eeuwigheid"***.